

quan el mot que hom fa acompanyar l'*hoc* afirmatiu és un nom de persona, o és un verb o altre mot, que en alguna mesura sintetitzi o encarni la idea complexa que ha dit l'interlocutor: «Mn. Arill e Mn. D. Ferrer, tramesos per part de la Reyna, fan so que poden en aportar --- al lur propòsit los de esta vila; *hoc* lo dit Mn. Arill porta letres --- donant-los entendre ---», lletra de Mayans, enviat del Consell de Cent a Perpinyà contra els maneigs de Joana Henríquez, a. 1462 (RLR lxxv, 88).

«Vejam si Jesu Christ ha servat aquest manament, ne si fo obediend a aquell? *Hoc estar* <o sigui: 'sí que ho ha estat'>, car en la nit que fo duyt davant Cayphàs e ---», StVicentF (*Serm.* II, 265.21). «Llavors lo picaplet --- tragué-se vint sous de la borsa e posà-ls en la mà del pagès, dient-li axí: —Si yo-t demanava ara aquests vint sous que t'he posats al puny, ¿no pories tu respondre: 'No plàcia a Déu, senyor, que vós no m'havets res comanant ne us dec res?'— Dix lo pagès que *hoc ara*. —Doncs —dix lo picaplet— ara poràs denegar lo deute a ton compare davant lo jutge», Eiximenis (*Dotzè*, § 387, NCL. VI, 81.17). Aquí, doncs, és el mot *ara* el que en certa manera es pren com a síntesi i xifra de la frase de l'interlocutor.² De la cita de StVicentF que donarem a l'article *SI* sembla deudir-se que, quan encara convivien els dos sinònims en la llengua parlada del S. xv, *hoc* era afirmació enèrgica i *si* més atenuada, gairebé concessiva.

Altres combinacions de *hoc*. Sovint s'apariava amb *bé*: «Céls es est Cerverí / --- / E diran li reprès: / ---Us juglars descortès.— / E l cortès respondran: / ---juglars, *hoc bé*, d'aytan / s'apellats juglaria / aver dels bos paria / ---», Cerverí (*Maldit ben dit*, v. 484); «Doncs, no diray ço que fan? / —*Hoc bé*, e l plus que faran», Cerverí (*lírca* 34/21, v. 21). És doncs una resposta irònica, en un diàleg (o monòleg imitant diàleg), que és precisament el valor de l'aranès *òbe*, en el qual el caràcter ultra-efmàtic de l'*ho* afirmatiu causà el desplaçament de l'accent a la síl·laba inicial: «—*Que l'estimi, gojata!* —*Òbe!*» «*Que vos asseguri que biera!* —*Òbe, òbe.*»³ En Cerverí *hoc bé* és com si diguéssim 'sí, sí...'. I de fet, també en Cerverí trobem *si bé* amb ús paral·lel: «—Non l'auzaran dir 'Domn' a vós mi ren' / pus lo moutós anava ferir l'òrs? / —*Si faray bé!*» (75/89.24).

CPT.: *Agoc* mall. < *ab oc!* —amb g epentètica, normal davant la vocal velar o—: «en muchos pueblos [de Mallorca], equivalente a 'Ángela María!', 'eso es'; lo vemos empleado en sentido de 'ca!' en la popular *Rondalla de Rondalles* de T. Aguiló: 'y tanmateix li feyan un poc de mella en entrar-li an es viu; però, *agoch!*, dins dos dies tornava a ses primeres lletres...', Tomàs Forteza, *Gram. de la Lengua Catalana*, p. 379. Ja veu bé la relació amb l'antic *hoc*, però l'explicació, que apunta, de la g («el mismo *hoc* aspirado») fonèticament no té sentit.

O-i-també: «--- a Banyuls / carregarem de tabaco / de pols, *o-i-també* de fum ---», romanç de contrabandistes de l'Alt Empordà, probt. S. XVIII, *Romllo.*, 160; en un altre romanç (també MilàF): «veu venir

trecentos cavalls, / *o-i-també* cavalleria». MilàF respectà la grafia *oy* també dels seus collectors, més aviat desorientadora.

De vegades *hoc* sembla 'això sí, però ---': «Aquells eren los juheus, que crehien lo que prejàva, *hoc* flaquament, que tost ho perdien», StVicentF (*Quar.*, 67.18).

¹ Ja per raons fonètiques és, doncs, increïble que *hoc* pogués donar *oi*, exclamació, com s'ha dit algunes vegades, i repeteix *AlcM*. Tot l'article *oi* d'aquest diccionari està viciat i girat de cap per avall per obeir a aquest prejudici etimològic. De vint vegades que s'usi aquesta partícula (només corrent en el Princ., i especialment cat. or., ço que disculpa una mica la informació deficient dels lexicògrafs balears), dinou és amb el caràcter de partícula d'interrogació confirmatòria: «ho faràs, *oi?*», «*oi* que sí, que em creurà?», «no deu ser així, *oi* que no?». Usos que se senten en massa i pertot arreu. «M'hi jugaria una orella que has seguit el rastre de la Corali per les canals, *oi?* Ah, murri!», MrnVayreda (*La Puny.* v, p. 103; i, p. 84); «*Oi* que no em tens malícia, noi de sucre?», Ruyra (*La Parada*, 31). Cedint al seu prejudici etimològic, *AlcM* posa això força amagat, i a penes exemplificat, a la cua de l'article. Procediment en què cau massa sovint aquesta obra, quan els fets desmenten l'etimologia que admet. Salta a la vista que aquest *oi*, és una variant d'apofonia vocàlica, amb *ai*, *ei*, *ui* (també en el compost *oi-da!* 'ja ho crec, certament', acc. ben allunyada de *hoc* o d'una resposta afirmativa). En canvi boteix i emboteix, posant-los al principi, tot d'usos excepcionals, merament curiosos, secundaris, i no sense donar acollida a algun hapax que en realitat és error de lectura (cita d'un passatge d'Ant. Canals, segons una obra bibliogràfica mancada de garantia filològica). *Oi* algun cop és abreviació familiar de *oi que sí?*, que eventualment (més aviat rar) s'usa en forma ecoica: *Oi que sí? Oi que sí!*, o abreujat *oi!*, com deu ser en la cita d'EmVilanova (que *AlcM* infla fins a convertir-la en una llarga accepció 1): «La majoria aprova el seu projecte. —Que sí! Molt bé, oi!» Tals usos no són més que una variant afectiva, en què per un èmfasi paradoxal, invertim l'expressió normal «que sí, molt bé, *oi?*» En un romanç imprès per MilàF «veu venir trecentos cavalls, / *oy* també cavalleria» hauria valgut més analitzar *oh y també*. És sabut que alguns, per malentès, prengueren la primera síl·laba d'*buymés* medieval, *HODIE MAGIS* (=fr. *des-or-mais*), per un suposat *oi més*, malentès que contribuï a embullar aquest cabdell. També embullaven amb l'*oui* francès (la gènesi del qual desconeixien els tals aficionats, *o + il*) i equiparaven alegrement *oi* amb *oui!* El fet sòlid, contundent, és que a l'Edat Mitjana *oi* no es troba mai com a adverbi (afirmatiu i ni tan sols interrogatiu), sinó com a mera interjecció de sentit comparable al de *ai*: «Sen Paul --- esson anat a Jhesuchrist, Déus seu e amic. *Oy*, frare meu, Timoteu, e on és lo teu pare e maestre mot